

Stichting Protestants Maatschappelijk Activeringswerk
Overijssel

Vrijwilligers

Mantelzorgers

Jongeren

Senioren

**Stichting Protestants Maatschappelijk
Activeringswerk
Overijssel**

Totaal verslag 2009–2012

STICHTING PROTESTANTS MAATSCHAPPELIJK ACTIVERINGSWERK OVERIJSSSEL (PROMO)

UITGANGPUNT EN DOELSTELLING

Stichting ProMO is één van de instellingen van maatschappelijke activering in Overijssel. Doelstelling van het maatschappelijk activeringswerk is vrijwilligers te motiveren tot inzet voor de samenleving en hen daarbij bij te staan. Dit gebeurt in het bijzonder door:

1. signalering van maatschappelijke punten en deze te onderzoeken
2. het stimuleren van mensen uit Overijssel om zich hiervoor vrijwillig in te zetten en daarbij handreikingen te doen
3. het ondersteunen van vrijwilligers bij het organiseren van activiteiten. Op deze wijze wordt een actieve bijdrage geleverd aan de opbouw van de samenleving.

Vanuit ProMO spreken we in het bijzonder, maar niet uitsluitend, de protestantse achterban aan. Bij een groot deel van de activiteiten wordt samengewerkt met KCWO (Rooms Katholiek MA-werk), IMAO (Islamitisch MA-werk) en/of Humanitas Oost.

Aandachtspunten vanaf 2009 t/m 2012:

- Focus op toename van het aantal vrijwilligers van protestantse huize
- Gerichtheid op participatie en sociale samenhang
- Specifieke doelgroepen: vrijwilligers, mantelzorgers, jongeren, senioren
- Werving van (financiële) middelen voor activiteiten waarbij vrijwilligers nauw betrokken zijn

Indeling van het werk vanaf 2009 t/m 2012:

1. Breed kijken en werken
2. Schat aan vrijwilligers
3. Mantelzorg, zorg en senioren

1. BREED KIJKEN EN WERKEN

Diakenen zijn in de protestantse kerk bij uitstek de vrijwilligers die 'de samenleving' als werkterrein hebben. Hun taak is bijvoorbeeld om mensen die in problemen raken bij te staan, te bevorderen dat sociaal isolement van ouderen en zieken voorkomen wordt, mede kerkleden te stimuleren om zich in te zetten bij de organisatie en uitvoering van (samenlevingsgerichte) activiteiten en bezoekwerk, zowel binnen als buiten de kerkelijke gemeenschap. Daarnaast zijn er allerlei andere vrijwilligers op diverse terreinen actief in de samenleving. Er is in 2011 naar gestreefd juist de mensen die minder gemakkelijk meedoen, te stimuleren en uit te nodigen om naar activiteiten te komen en om actief te worden.

Onder de noemer ' **Breed kijken en werken**' hebben we in 2011 veel plaatselijke diaconieën bereikt door het **diaconale netwerk** dat in Overijssel is opgebouwd. Diaconieën komen in **regionaal verband** één of tweemaal per jaar bijeen om over maatschappelijke kwesties geïnformeerd te worden en onderling kennis en ervaring uit te wisselen. Per keer zijn gemiddeld 25 vrijwilligers aanwezig. Wij zijn actief betrokken bij de opzet en uitvoering van deze bijeenkomsten. Onze intentie was om tussen 2009 en 2012 onze activiteiten van 50 naar 60 gemeenten uit te breiden. We constateren dat dit aantal in 2009 al ruimschoots is gehaald. Van de ca. 100 gemeenten en diaconieën hebben we in 6 regio's vrijwel alle diaconieën bereikt door middel van de regionale vergaderingen, cursussen, presentaties op beurzen, publicaties en medewerking aan drie diaconale dagen. De regio Zwolle/Kampen blijft een witte vlek in het geheel. Binnen dit kader ontwikkelde zich in de regio Steenwijk een Interkerkelijk Diaconaal Platform. Dit biedt de mogelijkheid om diakenen uit andere kerken dan de PKN te bereiken en te activeren.

We bereikten in 2009 meer dan 80 gemeenten en hun diaconieën. In 2010 liep dit aantal op tot 85 gemeenten. In 2011 waren dat er 90.

Ontwikkeling nieuw lokaal Diaconale Platform Hardenberg. DP Hardenberg en Stichting Arme Kant van Avereest zijn besprekingen aangegaan met de intentie te fuseren.

Thema's Classicale Diaconale Vergaderingen resp. Deventer, Enschede, Hardenberg: Kerk en Duurzaamheid, Voedselbank Midden Twente, Welzijnsinstelling De Stuw en samenwerking met diaconieën en hulp bij problematische schulden.

Het Diaconaal Platform in Steenwijkerland bereikte in 2011 de goedkeuring van het basisdocument in aanwezigheid van de wethouder. ProMO is gevraagd het diaconaal platform te adviseren en gaf de basiscursus Kerk en WMO. Levensvragen was een onderwerp van bespreking in 2011.

In 2012 continueerde ProMO de ondersteuning. Mantelzorg, ontwikkelingen in de WMO, hoe makkelijk maken mensen schulden, waren de onderwerpen van overleg op de twee diaconale platform overleggen. Tevens stelde ProMO een profielschets op voor nieuwe mensen in de stuurgroep.

Classicale diaconale vergadering Ommen: thema's in 2011 zijn het diaconale quotum en jeugd diaconaat geweest. In 2012 was het eerste thema ZOB. Uitleg wat is Zorg Om Boer en Tuinder (ZOB) en een ervaringsverhaal van een direct betrokkene in het hele moeilijke proces van

bedrijfsbeëindiging, zorgden ervoor dat het dicht bij de diakenen kwam. In het najaar kwam Stichting BOOM (Budget Op Orde Maken) uit Nijverdal om te vertellen over de aanpak als het om de schuldhulpverlening gaat. Zo'n 60 diakenen kwamen hier naar toe.

Binnen het diaconaal Streekverband Noord West Overijssel stond in 2010 Water is our World centraal. Het jaar 2011 leende zich voor de onderwerpen World Servants en Stichting Present.

Het jaar 2012 begon met informatie over een project in Zambia, waarnaar 20 diakenen luisterden.

Later in het jaar hield ZOB een verhaal over de problemen bij bedrijfsbeëindiging in Kuinre. In deze streek kent men nog veel landbouw en vond ZOB een gewillig oor bij 16 diakenen.

Thema-avonden Arme Kant Avereest in Dedemsvaart en Hardenberg met als onderwerpen: 'De Kanteling' (De Stuw), nazorgproject Thuisadministratie (Humanitas) en vrijwilligersproject 'Sleutelfiguren'. Aanwezig Dedemsvaart 23 personen en Hardenberg 15 personen. Samenspreking AKA met DP-Hardenberg om te komen tot fusie.

Uitgaande van een gemiddelde van 10 diakenen per gemeente, kunnen we spreken over een direct bereik van 860 personen, terwijl wij ervan uit zijn gegaan dat 50 diaconieën en 500 personen haalbaar zou kunnen zijn. We mogen vaststellen dat we indirect ca. 8.600 personen hebben weten te bereiken met het doel hen te motiveren en te inspireren tot actieve inzet in de samenleving.

Diaconaal Platform Hardenberg

1. Het Diaconaal Platform Hardenberg heeft in 2012 vaster vorm gekregen; het platform breidt meer en meer uit door toetreding van nieuwe geloofsgemeenschappen. De voorgenomen fusie met Stichting Arme Kant van Avereest is in 2012 gerealiseerd en afgerond. Menskracht, middelen en diverse activiteiten zijn geïntegreerd in de activiteiten van het Diaconale Platform. Daarmee is de bemoeienis van ProMO met de Arme Kant van Avereest definitief tot een einde gekomen.
2. Ook in 2012 zijn er in samenwerking met Vrouw en Minima, de Cliënten Adviesraad Hardenberg en het DP-Hardenberg twee thema-avonden georganiseerd in Dedemsvaart (25 deeln.) en Hardenberg (30 deeln.) over de Gemeenschappelijke Krediet Bank en de rol van de Deurwaarder bij o.m. persoonlijk faillissement.
3. Het bestuur van het DP Hardenberg werd geconfronteerd met spanningen tussen vrijwilligers en professionals die zich met name openbaarden bij activiteiten rond schuldhulpverlening. Verschillende culturen, belevingen, beroepscode etc. zorgden voor frictie op de werkvloer. In samenwerking met het DP Hardenberg en KCWO, ontwikkelt ProMO een project om in deze problemen tot een aanvaardbare oplossing te komen. Bedoeling is dat ook de gemeente Hardenberg hierin haar verantwoordelijkheid naar vrijwilligers neemt.
4. Tijdens een van de Platform-avonden werd nader ingegaan op de lokale ontwikkelingen in het kader van de zogenaamde 'kanteling'. Tijdens dezelfde bijeenkomst werden eveneens vragen gesteld over de verontrustende toename van schuldhulpvragers en gesignaleerde problemen in de behandeling van schuldhulpvragen.

Classicale Diaconale Vergaderingen Deventer, Enschede en Hardenberg

In de classis Deventer zijn twee diaconale bijeenkomsten georganiseerd te Holten en Deventer. Thema's van deze avonden waren:

- “Mantelzorg en de rol van kerken” met deskundige inbreng van Janneke Dijkhof (ProMO) De ontwikkeling van twee Buurtprojecten in Deventer.
- De afbouw van ProMO–ondersteuning en verzelfstandiging van de classisbijeenkomsten. Wat dit punt betreft hebben de diakenen aangegeven, ondanks de relevante en bijdetijdse vraagstukken die aan de orde kwamen, toch te willen stoppen. Met name het maatschappelijke veranderingen (in–)direct voortkomend uit de decentralisatie van overheidstaken naar de burgerlijke gemeente en de daarmee gepaard gaande toename van (diaconaal–)werk in de eigen (burgerlijke) gemeente vroeg om prioriteitstelling door de diverse diaconieën.

De avonden voor diakenen in de **classis Enschede**, eveneens door ProMO gecoördineerd, werden gehouden in Overdinkel en Usselo.

Thema’s van deze avonden waren:

- De werkzaamheden van de stichting Present–Enschede en wat zij voor de kerken kan betekenen.
- Jeugd–en jongeren diaconaat over de vraag wat jongeren in diaconaal opzicht voor kerk en samenleving kunnen betekenen en hoe de jeugdorganisatie JOP daarin de helpende hand kan reiken.
- De afbouw van ProMO–ondersteuning en verzelfstandiging van de classisbijeenkomsten. Evenals in de classis Deventer hebben de diakenen moeten kiezen voor het vele werk dat in de eigen burgerlijke gemeente toeneemt. Ook het ervaren verschil tussen stad en dorp speelde een rol in de besluitvorming.

De Classicale Diaconale Vergaderingen in de **classis Hardenberg** worden voortgezet onder eigen coördinatie.

Wel wordt gezocht naar een goede samenwerking tussen de beide CDV’s van Hardenberg en Ommen.

Thema’s die in 2012 aan de orde kwamen waren:

- De rol van het gebed in het diaconaat. (Henk Nobel, ProMO)
- Mantelzorg en de rol van kerken (Janneke Dijkhof, ProMO)
- Ook bij deze classis is directe betrokkenheid bij de CDV beëindigd.

In de voorlichting aan diakenen en overig kader van de kerk, is in 2009 in het bijzonder aandacht geschonken aan **Stichting Present** en **Stichting Hulp in Praktijk** (HiP), twee organisaties die zich bij uitstek richten op de inzet van vrijwilligers ten behoeve van de kwetsbare mens in onze samenleving. Daarnaast is JOP, het werk van de jeugdorganisatie van de Protestantse Kerk in Nederland, meermalen in het voetlicht geplaatst, mede met het oog op de maatschappelijke stage die vanaf 2011 voor scholieren wettelijk verplicht zal zijn. Om de maatschappelijke inzet van jongeren te vergroten hebben verschillende geledingen van de protestantse kerk gewerkt aan de totstandkoming van een zgn. **Totaal Box Jeugddiaconaat**. Deze is in 2009 en 2010 in verschillende plaatsen gepresenteerd.

Financiële problemen zijn mede oorzaak dat een deel van onze samenleving niet participeert. Vanuit ProMO hebben we de vrijwilligers ondersteund bij de opzet en uitvoering van twee thema–avonden

in Dedemsvaart en Hardenberg. Hier heeft in 2009 dhr. Berends van de Gemeentelijke Kredietbank Drenthe vrijwilligers uit kerk en samenleving geïnformeerd over **schuldhulpverlening** en de wijze waarop vrijwilligers daarbij ondersteunend aanwezig kunnen zijn. In 2010 is dit project door Heileen Holman in Wijhe voortgezet. In totaal hebben tot nu toe ruim 70 vrijwilligers hieraan deelgenomen. Daarnaast participeert ProMO in de **Stuurgroep Arme Kant van Overijssel**. Op die manier waren we in 2009 nauw betrokken bij de organisatie van een thema-avond voor vrijwilligers uit onze provincie gericht op inzet van vrijwilligers om mensen die een beroep op **sociale voorzieningen en fondsen** kunnen doen, aan hun recht te helpen. We werkten in 2010 mee aan het project **Armoedevrij**. Naast bestuursvergaderingen organiseerden we op 27 september 2010 een middagbijeenkomst met het doel mensen in armoede sterker te maken (empowerment). Daarnaast bieden we ondersteuning aan **gemeentelijke vrijwilligersgroepen** die zich inzetten ten behoeve van de minima waarmee ProMO een directe relatie onderhoudt, te weten:

- **Platform Arme Kant van Avereest**. In het kader van dit platform verleende Heileen Holman naast adviserende ondersteuning hulp bij het opzetten van workshops, o.a. die van het budgetspel. Ten aanzien van de ontwikkelingen van de Arme Kant van Avereest zie Diaconaal Platform Hardenberg.
- **Werkgroep Arme Kant van Wierden**, deze werkgroep ontwikkelde een nieuw initiatief door het opzetten van koffieochtenden voor minima.
- **Steunpunt Minima in de gemeente Hellendoorn**. Bij bijeenkomsten van dit laatste steunpunt waren 25 personen aanwezig.
- In 2012 is regelmatig meegedacht in nieuwe ontwikkelingen t.b.v. het Steunpunt. Ook hier blijkt het van belang dat er voldoende nieuwe vrijwilligers mee willen doen. Het werk neemt toe en het vrijwilligersbestand wordt ouder. Gezocht is naar een nieuwe benadering van het werk en de activiteiten zodat continuïteit voor de toekomst gewaarborgd is. Bijkomende factor is het bezuinigingsbeleid van de gemeente Hellendoorn. Dat is nog niet geheel duidelijk voor wat het Steunpunt betreft. Wel heeft zich inmiddels verjonging aangediend. ProMO heeft, mede onder invloed van veranderend provinciaal beleid in 2012 haar directe betrokkenheid met het Steunpunt Minima beëindigd.

In 2011 heeft ProMO zich met name ingezet om de **Stuurgroep Arme Kant van Overijssel** zoveel als mogelijk zelfstandig te laten functioneren. Dat is de lijn die we ook bij de genoemde gemeentelijke vrijwilligersgroepen inzetten.

De ontwikkelingen, ingezet in 2011 zijn in 2012 voortgezet. Dat betekent dat ProMO zich teruggetrokken heeft uit de ondersteuning van de Stuurgroep Arme Kant van Overijssel en dat de Stuurgroep zelfstandig verder gaat als provinciale werkgroep. Op 18 juni 2012 heeft in Raalte een provinciale bijeenkomst plaatsgevonden voor onder meer diaconieën, caritasgroepen, lokale Arme Kant-groepen. Thema: *Diaconaal actief, dat doen we toch al?!*. Aan de avond werkten voornamelijk deskundigen uit de eigen provincie mee. De avond werd bezocht door 50 deelnemers.

We verleenden medewerking aan het landelijk project **Schuldhulpmaatje**, hierbij waren 70 mensen aanwezig. Deze medewerking hebben we vanwege het succes van het project in 2011 voortgezet.

Heileen Holman leidde vier bijeenkomsten rondom het leren leven met een krap budget. Hiermee bereikten we 75 personen.

Er wordt hard gewerkt aan een stevige inzet van meer vrijwilligers.

Het succes van 2011 leek te stokken in 2012. Onderzoek en inventarisatie bij de betrokken groepen leerde dat niet alle gemeenten even enthousiast meewerkten. Oorzaak was onder meer de bezuinigingen van lokale overheden, het voortdurend opnieuw scholen van vrijwilligers en de relatief hoge kosten van ondersteuning.

Landelijk is een en ander aangekaart en besproken. Gezocht wordt naar nieuwe mogelijkheden in 2013.

De **Michacursus** is in 2009 op verschillende manieren onder de aandacht gebracht. In deze cursus denken de deelnemers na over hun maatschappelijke betrokkenheid bij mensen die in onze samenleving tussen wal en schip (dreigen te) vallen. Onderdeel van de cursus is een werkdag in de praktijk, waarbij in principe **Stichting Present** ook een rol speelt.(zie classis Enschede) Daarnaast hebben 150 diakenen in Overijssel in 2009, 2010 en 2011 de **Basicursus Diaconaat** gevolgd. In deze cursus worden ze zich als vrijwilliger bewust van hun visie en keuzes met het oog op hun inzet voor kwetsbare medemensen. Vanuit ProMO waren we betrokken bij de opzet en uitvoering van deze toerusting in de regio.

In 2010 heeft ProMO op de classicale vergadering Ommen een inleiding gegeven over de opzet van de Michacursus. In 2011 voor het laatst publiciteit gegeven op de Landelijke Diaconale Dag in Utrecht.

We hebben onze bijdrage aan de Micha-cursus in 2011 beëindigd en overgedragen aan de gemeenteadviseurs van de Protestantse Kerk in Nederland.

Daar waar we merkten dat vrouwen ondersteuning nodig hadden om sterker in de maatschappij te staan en kennis te krijgen van de plek van vrouwen in andere religieuze omstandigheden, waren we actief. We boden ondersteuning aan de **provinciale werkgroep Vrouw en Kerk**. Met de verschillende activiteiten, verspreid over de provincie, zijn in 2009 in totaal 46 vrouwen in Ommen, Kampen en Zwolle bereikt. Ook is het gelukt om meer vrijwilligers voor de provinciale werkgroep te werven. Met name de activiteit met Aleid Schilder op 4 november 2010 bleek bijna veertig deelnemers te trekken. Op 22 maart 2011 vond een voorjaarsactiviteit plaats rond de figuur van Maria Magdalena, er waren 25 mensen aanwezig. Op 10 november 2011 vond in Kampen een bijeenkomst plaats met als thema: Stroomtaal, hierbij waren 19 deelnemers aanwezig.

In 2012 lag het accent op de duurzaamheid van het voedsel. Onder de noemer (H)Eerlijk eten beleefden 17 deelnemers een mooie ochtend in Ommen. Tini Brugge (auteur van menig bijbels kookboek) hield een inspirerende inleiding over de herkomst van kruiden in vroegere tijden. Aan het eind was er een proeverij en kom je tot de ontdekking dat brandnetelsoep best lekker smaakt. Inmiddels is de provinciale werkgroep Vrouw en Kerk opgeheven.

In Almelo zijn we meerdere jaren nauw betrokken geweest bij de organisatie van de **Internationale Vrouwendag**. Jaarlijks waren hierbij ca. 100 vrouwen aanwezig van verschillende achtergrond qua land van herkomst, opleiding en levensbeschouwing. Naast culturele uitwisseling, vond op deze dagen ook inhoudelijke verdieping plaats door middel van workshops. Op 8 maart 2009 is deze dag voor het laatst met medewerking van ProMO georganiseerd. Door gebrek aan betrokkenheid van de plaatselijke vrouwenraad en de afzonderlijke vrouwenorganisaties, maar ook door de afnemende medewerking van de burgerlijke gemeente, is er onvoldoende draagvlak om deze activiteit in Almelo,

met inzet van vrijwilligers kwalitatief voldoende te blijven organiseren. Deze activiteit werd in 2010 dus niet meer door ons ondersteund.

Vanuit ProMO boden we in 2009, 2010 en 2011 ondersteuning aan de vrijwilligerscommissie die het **Diaconaal Bijdragen Advies** voor de plaatselijke diaconieën opstelt. Hierin zijn ca.30 groepen en organisaties die in Overijssel met vrijwilligers werken, opgenomen. Een deel hiervan zou zonder deze financiële ondersteuning het werk, dat voor het merendeel gericht is op participatie, laagdrempelige hulpverlening en 'erbij horen', niet kunnen doen. In het diaconaal bijdragen advies zijn bijvoorbeeld opgenomen: inloophuizen, Sensor (voorheen de Telefonische Hulpdienst), instellingen voor verslavingszorg, vakanties voor mensen met een krappe beurs of gebrekkige gezondheid, en diverse zelfhulpgroepen. Een groot deel van de diaconieën maakt gebruik van dit advies. Enerzijds om voor deze groepen en organisaties in de eigen kerkgemeenschap financiële middelen te werven, anderzijds om de kerkgemeenschap bewust te maken van de nood in de wereld, dichtbij en ver af.

Daarnaast bewerkstelligde ProMO in 2009, 2010 en 2011 dat activiteiten van verschillende maatschappelijk betrokken groepen via de Stichting Rotterdam medegefinancierd zijn. We zorgden in die jaren voor ca. € 25.000, – aan ondersteuning.

De activiteiten van ProMO voor het Diaconaal Bijdragen Advies zijn in 2012 afgebouwd en overgedragen aan de Protestantse Kerk in Overijssel. De reden van deze afbouw heeft alles te maken met de afweging welke taken nog wel bij ProMO horen en welke bij de kerken zelf. Een belangrijke rol in de herafweging van activiteiten van ProMO is het veranderende beleid van de provincie, waarbij ruimte gemaakt moest worden voor nieuwe projecten, aansluitend en afgestemd op het provinciaal beleid.

Vanuit ProMO stimuleerden we daadkrachtig dat de **Overijsselse vrijwilligersgroep** van **Oikocredit** meer ingang bij de protestantse kerken in Overijssel hebben. Mondiaal zet Oikocredit zich in om gelden beschikbaar te stellen aan **microkredietinstellingen** in derde wereldlanden. Landelijk en provinciaal zetten de vrijwilligers zich in om de werkwijze (het leenmodel) van Oikocredit en de effectiviteit van microkrediet toe te lichten. De waardigheid en zelfredzaamheid van degenen aan wie deze microkredietinstellingen een lening verstrekken staat centraal. De vrijwilligers in Overijssel gaven voorlichting op scholen (programma 'a day of change'), aan kerkelijke groeperingen, ze stonden op markten en beurzen waar de **Millenniumdoelen** aan de orde zijn en doen in de commissie van een aantal **Millenniumgemeenten** mee om gemeentelijk aandacht te vragen voor de doelen die gesteld zijn. In 2010 werd vanuit onze provincie meegewerkt aan een landelijke campagne om Oikocredit beter in de markt te zetten. In 2011 kon de werkgroep Oikocredit in Overijssel zelfstandig verder.

Om de kwaliteit van het contact met deze mensen te verbeteren en vrijwilligers bewuster te maken van de wijze waarop zij hun gesprekken voeren, zetten de stichtingen ProMO en KCWO een nieuw project op de rails. In dit project is de **Presentiebenadering** zoals deze beoefend en beschreven is door prof. Andries Baart uitgangspunt. Het is een project waarbij wij vrijwilligers trainen om present te zijn bij mensen die nabijheid nodig hebben in een bepaalde levensfase, met als uiteindelijk doel dat deze mensen krachtiger, zelfbewuster en/of met meer acceptatie in de samenleving kunnen staan. Doelgroepen waarvoor deze vrijwilligers zich inzetten zijn bijvoorbeeld: bezoekers van

aanloop- en inloophuizen, mensen die door scheiding, rouw of verlies getroffen zijn of door 'anders zijn' moeite hebben om contacten aan te gaan of in stand te houden. In 2009 was een bijeenkomst voorbereid waarop deze benaderingswijze werd toegelicht en besproken. Aan de hand van de uitkomsten van deze bijeenkomst werden vervolgactiviteiten ontwikkeld.

Op 19 januari 2010 waren 50 vrijwilligers aanwezig voor een introductie-bijeenkomst over presentiebenadering.

We zochten contact met Het Huis van Verhalen in Enschede, waar deze presentiebenadering onderdeel van hun werk is. De in 2010 geplande cursussen konden wegens geringe belangstelling niet doorgaan. Verwacht wordt dat in 2011 de cursussen wel in het eerste kwartaal gestart kunnen worden. Dit is inderdaad gebeurd. Er waren drie cursusavonden in januari 2011 in Raalte met 10 deelnemers. Op 7 en 21 maart en 4 april heeft een kennismakingscursus Presentiebenadering plaatsgevonden in Enschede. Aantal deelnemers: 11. Cursuswaardering: zeer hoog.

In 2011 en 2012 hebben 3 consultants van KCWO en ProMO de cursus omgewerkt tot modules. Verder heeft presentie een plek gekregen in het overleg van Aandacht voor Levensvragen. In 2012 is in Hasselt proefgedraaid met een module voor Levensvragen voor 25 mensen.

Publiciteit: In 2009 ontwikkelden we een aantal **flyers** waarin de thema's van het maatschappelijk activeringswerk toegelicht zijn. Daarnaast maakten we gebruik van de mogelijkheid om via de reguliere kanalen van de protestantse kerk **persberichten** en **uitnodigingen** voor bijeenkomsten te versturen. Voor het blad van de Federatie van Diaconieën - waarbij een groot deel van de Overijsselse diaconieën zijn aangesloten - schreven we een **uitgebreid artikel** over de werksort maatschappelijk activeringswerk en hoe dit werk praktisch wordt uitgevoerd. |

Daarnaast is het initiatief genomen tot een **Digitale Nieuwsbrief van ProMO**. In de tweede helft van 2009 is deze tweemaal verschenen en breed verspreid onder de achterban van ProMO, dit gebeurde uitgebreider in 2010. In 2011 startten we met een eigen website www.Promo-Overijssel.nl Hierop zijn ook de nieuwsbrieven te vinden.

Op 28 september 2011 organiseerde ProMO in Raalte een informatiebijeenkomst over onze werkzaamheden. Daarbij viel de schijnwerper op de ondersteuning bij mantelzorg, zorg om boer en tuinder, ondersteuning op gebied van schuldhulpverlening en gaven we inzicht in de ontwikkelingen van de WMO.

Samenwerking: Geregeld is zowel op bestuurlijk als werkersniveau, overlegd met de 3 instellingen voor MA-werk in Overijssel: KCWO, IMAO en Humanitas Oost. We stemden onze programma's op elkaar af en verdeelden de werkzaamheden die binnen de afspraken met de provincie vallen zodanig dat we samen onze achterban zo optimaal mogelijk bereikten. Daarnaast werkte ProMO op bestuursniveau mee aan de voorbereiding van een nieuw op te richten stichting voor MA-werk die zich landbreed zal gaan inzetten om de positie van het MA-werk te versterken. Het doel is te komen tot een ondersteuningsorganisatie die voorwaardenscheppend actief kan zijn, ten behoeve van vrijwilligers die zich inzetten voor kwetsbare mensen.

In 2011 kregen we te maken met de aankondiging dat de subsidietoekenning vanuit de provincie er vanaf 2013 anders zal gaan uitzien. We moeten meer op projectmatige basis moeten gaan werken en voor de provincie zullen de kerndoelen een belangrijk uitgangspunt voor de subsidieverlening worden. Dit betekent dat we in 2012 nadrukkelijk zullen moeten nadenken over onze eigen plek en

onze eigen inbreng in de richting van de provincie. We zien onszelf niet als een belangenorganisatie maar als een organisatie die het maatschappelijk middenveld wil helpen om op een goede wijze te participeren aan en in de samenleving van Overijssel mee te helpen aan het tot stand komen van een goede cohesie tussen de verschillende bevolkingsgroepen, ongeacht de religieuze achtergrond. Dat betekent ook dat we de samenwerkingsverbanden tussen de verschillende instellingen voor Ma-werk opnieuw tegen het licht moeten houden.

In samenwerking met een geloofsgemeenschap in Almelo is in 2009 een kleinschalig **maaltijdproject voor dak- en thuislozen** opgezet. Vrijwilligers zorgden voor de bereiding van een warme maaltijd en eten samen met een aantal 'mensen van de straat'. Aanvankelijk waren hierbij 7 jongvolwassenen betrokken. In de loop der tijd is het aantal vrijwilligers uitgegroeid tot 12 personen, daarbij is de gemiddelde leeftijd gestegen. De maaltijdvoorziening vindt plaats in woongemeenschap De Wonne. De vrijwilligers koken die dag voor 25 tot 30 mensen, waaronder de vaste en de tijdelijke bewoners van De Wonne. Dit project is in 2010 opnieuw ondersteund. Het aantal vrijwilligers is opgelopen van 12 naar 15. In 2011 is het project geheel verzelfstandigd.

Om vrijwilligers die zich inzetten voor vluchtelingen en asielzoekers over de actuele zaken te informeren, organiseerden we samen met KCWO en Stichting INLIA op 8 september 2009 een bijeenkomst van het **Platform Op de Vlucht Overijssel**. Hier werden de laatste ontwikkelingen toegelicht en zijn vragen beantwoord. 24 personen waren op deze avond aanwezig. In 2010 bleek de belangstelling voor dit platform duidelijk getaand te zijn. Wel is afgesproken dat we in 2011 met Arcon nog eens naar dit project zullen kijken of en hoe het moet voortgezet worden. Op 13 mei 2011 vond deze bijeenkomst plaats, waarbij de heer Maarten Witteveen van Arcon aanwezig was. Door de gewijzigde opstelling van de landelijke overheid staan de werkzaamheden van dit platform op een heel laag pitje.

ProMO onderzoekt op welke wijze er maatschappelijk draagvlak voor de lokale opname van 'nieuwe medelanders', waaronder asielzoekers, gestimuleerd kan/moet worden door vrijwilligersinitiatieven gericht op participatie in de Nederlandse samenleving. Dit onderzoek heeft in 2012 plaatsgevonden. De uitkomsten ervan leidden niet tot nieuwe initiatieven. Reden hiervan is de betrekkelijk geringe lokale noodzaak op dit moment. Veel asielzoekers verblijven elders. De in Overijssel nog aanwezige AZC's werden/worden gesloten. Nieuwe medelanders die in Overijsselse gemeenten worden gehuisvest nemen deel aan integratieprojecten van de overheid. Verder zijn het de lokale gemeenschappen zelf die deze mensen opnemen in buurt, onderwijs, kerk/moskee en/of vereniging.

In 2009 waren er verschillende contacten met de werkgroep die de oprichting van een **Exodushuis** in Zwolle voorbereiden en het **NexT** (Nazorg ex-gedetineerden in Twente, onderdeel van Exodus in Nederland). NEXT werkt volledig met vrijwilligers en is met ingang van 2010 in Diaconale Bijdragen Advies opgenomen. De samenwerking met Exodus is terug te vinden in het project Nimby van 11 oktober.

De Interkerkelijke werkgroep Kerken en Seksueel Geweld kwam in 2009 slechts enkele malen bijeen. Deze werkgroep is met ingang van 7 januari 2010 opgeheven.

De werkgroep **Nabestaanden na Zelfdoding** organiseerde op 21 november 2009 een themadag in Zwolle, deze werd door 52 personen uit heel Overijssel bezocht. De werkdag van 30 oktober 2010 werd door de werkgroep geheel zelfstandig georganiseerd. De ondersteuning vanuit ProMO werd stopgezet.

De oecumenische werkgroep **Verliezen Verwerken Salland / Noordwest Overijssel** organiseerde op 28 november 2009 een themadag met spreker en werkwinkels. Hierbij waren 48 deelnemers aanwezig. We ondersteunen de vrijwilligers bij de opzet en uitvoering en geven leiding aan werkwinkels in het middagprogramma. Aan de realisatie van deze themadagen gaat de nodige voorbereiding vooraf. Op 27 november 2010 zou door deze werkgroep een dag georganiseerd worden onder het thema Speuren naar sporen van troost. Door te geringe aanmelding werd deze dag geannuleerd.

Op 26 november 2011 was er in Berkum een themadag, waar 39 deelnemers op afkwamen. Marinus van den Berg was de inleider. 's Middags waren er een aantal werkwinkels.

In 2012 koos de werkgroep voor een andere opzet en voor verbreding van de doelgroepen. Dat dit een geslaagde keuze was valt af te lezen aan het aantal deelnemers. 70 aanwezigen luisterden naar een boeiend verhaal van Leo Fijen (programmamanager bij RKK) over het thema: 'De dood leeft zou je zeggen'. Dit was de laatste activiteit van de oecumenische werkgroep die inmiddels is opgehouden te bestaan.

Voor 2011 stond een zogenaamd rouw-event op het programma. Door het afhaken van Humanitas is dit doorgeschoven naar 9 maart 2012. Hier lag het accent op andere vormen van verlies. Dat was een schot in de roos. Zo'n 67 deelnemers kwamen naar Deventer, om een inleiding over Stapeltjesverdriet te horen en deel te nemen aan diverse werkwinkels. Er waren werkwinkels voor verlies van een kleinkind, verlies van een broer of zus, hoe praat je met kinderen over verlies aan de hand van het spel Alle sterren van de Hemel. De laatste keuze was een werkwinkel hoe je op het voortgezet onderwijs als docent in gesprek kunt gaan met leerlingen/studenten. De grote opkomst was de aanleiding voor het organiseren van een tweede rouw-event najaar 2012 in Wierden. Nu konden 45 deelnemers twee werkwinkels volgen. Door het inschakelen van professionals voor de werkwinkels is het een hoog gekwalificeerde activiteit geweest. Dit biedt perspectief voor 2013. Fondsen zijn aangevraagd bij St. Rotterdam, SIOC en Monuta.

Op 6 oktober 2011 organiseerden ProMO en KCWO een toerusting avond voor 26 vrijwilligers die als **bezoekmedewerkenden** actief zijn.

ProMO is vanaf 2010 betrokken geweest bij de opzet en uitvoering van een groots opgezet **congres** dat samen met collega's uit de 3 noordelijke provincies en Overijssel en Gelderland en de **Hogeschool Windesheim** georganiseerd werd onder de titel '**Not in my backyard**'. Doelstelling was om het maatschappelijke middenveld, professionals en vrijwilligers, te interesseren en te trainen om mensen die in de samenleving worden buitengesloten op grond van hun verleden of omstandigheden een leefbare plek onder de zon te gunnen en eraan te werken dat zij niet genegeerd worden wanneer zij in steden en dorpen gaan wonen. Dit congres werd gehouden op 11 oktober 2010. Er waren 120 deelnemers.

In het kader van de provinciale werkgroep Landbouw en Kerken waren we samen met KCWO nauw betrokken bij de opzet en uitvoering van het **project Sociale Cohesie**. Hierbij beoogden wij de veranderende agrarische samenleving in en om de plaatsen Wesepe en Lierderholthuis in beeld te krijgen en te bezien wat wij kunnen doen om de sociale cohesie in een dergelijke samenleving te behouden c.q. te verbeteren. Wij waren actief betrokken bij het onderzoek van de Universiteit van Wageningen, de begeleiding van dorpsgesprekken, bij de verspreiding van de Buurtkrant en organiseerden ten slotte in november een bijeenkomst waar de resultaten van het onderzoek gepresenteerd zijn.

Bij twee activiteiten in 2009 van de provinciale werkgroep **Landbouw en Kerken**, in Raalte en in Zwartsluis, lag het accent op de terugloop van de inkomsten in de landbouw en de inzet van pastoraat en diaconaat in tijden van crisis. In het kader van de lezingencyclus van het Trendbureau Overijssel, gekaderd in de Wijzen in het Oosten, sloot de lezing van Prof. C. Veerman over de toekomst van de landbouw hierbij uitstekend aan.

In 2010 is besloten om naast de werkgroep een **klankbordgroep** in het leven te roepen. Geprobeerd wordt om kleinschalige projecten rondom eenzaamheid onder de boeren op te zetten. Rondom eenzaamheid is ook contact opgenomen met ZOB (Zorg om boer en tuinder). Verder was er aandacht voor de uitbraak van de Q-koorts.

Op 1 juli 2010 organiseerde het Trendbureau een lezing over **nieuw beleid van natuur en landschap**. In samenwerking met het Deltioncollege werd gewerkt aan een betere positionering van de werkgroep door het ontwikkelen van een nieuwe folder en een nieuw logo.

Op 17 mei 2011 was er een avond rondom het project Stap voor Stap, waarbij gestopte boeren richting arbeidsmarkt geholpen worden. Er waren 12 deelnemers. We hebben de indruk dat we in 2012 een nieuw project Vitaal Platteland moeten gaan ontwikkelen. Nu zijn we bezig met het ontwikkelen van een project rond voedsel, getiteld: Ons dagelijks brood.

Een activiteit in 2012 in Wijhe en omgeving is niet gerealiseerd, ondanks intensieve voorbereidingen haakte een aantal bedrijven op het laatste moment af, waardoor er geen representatief programma overbleef. Deze activiteit werd in samenwerking met KCWO gedaan.

Voor 2013 gaat ProMO verder met aandacht te vragen voor Groene Kerken. De samenwerking met KCWO gaat deels verder door duurzaam voedsel in de markt te zetten.

Het project **Interculturele en interreligieuze dialoog** is bij uitstek een samenwerkingsproject van ProMO, KCWO en IMAO. We werken mee aan de ontwikkeling van hiervoor bruikbare gesprekstechnieken en zijn betrokken bij de **training van vrijwilligers** met het doel dat zij deze technieken gaan toepassen. De eerste **cursus** is in 2009 – in nauwe samenwerking met de **Radboud Universiteit in Nijmegen** – in Zwolle van start gegaan. Inzet is de cursisten te stimuleren op een positieve manier de ander te waarderen in zijn eigenheid en participatie te bevorderen. Begin 2010 startte deze cursus in Deventer. Er waren 15 personen aanwezig. In Hengelo was een cursus met 8 deelnemers.

Op 16 oktober 2010 was er in Enschede een themadag rond Leyla Cakir met 30 deelnemers, o.m. over de plaats van de vrouw in de islam.

Op 14 november 2011 werd in de Merkez moskee in Deventer het geloof Geloven in Samenleven gepresenteerd. Er is een website ontwikkeld www.geloveninsamenleven.nl In het kader van dit

project werd gesproken over de opstart van een multicultureel milieuproject. We zijn bezig om te kijken of we een project rondom multiculturele zorg op kunnen start en er wordt gewerkt aan een methode om de armoedeproblematiek binnen de moskeegemeenschap bespreekbaar te maken.

11 januari 2011 vond in Rijssen een overleg plaats met vertegenwoordigers van de Raad van Kerken en de Turkse moskee. 'In reactie op' de documentaire 'Rijssens stille oorlog', die suggereert dat er een stille oorlog zou smeulen tussen christenen en moslims in die plaats, wordt in goed overleg besloten een interreligieuze werkgroep op te richten.

10 februari 2011 bijeenkomst van netwerk Kop van Overijssel/Salland in Deventer. Imam Bekir Engin van de moskee in Deventer is direct betrokken bij het landelijke project van ISN-moskeeën over het milieu. Hij houdt een inleiding over de 'Groene moskee', gevolgd door vragen en gesprek over de concrete aanpak in de moskeeën op dit punt. Ook: hoe kunnen moskee en kerk plaatselijk elkaar daarbij stimuleren en samenwerken? Vier van de vijf plaatsen uit het netwerk zijn vertegenwoordigd.

23 maart en 11 mei 2011 vindt in Zwolle een serie van twee bijeenkomsten plaats voor geïnteresseerden van de Protestantse Gemeente daar. Doelstelling: ontdekken dat je als moslim en christen gedeelde waarden hebt. Het waren intensieve, maar gewaardeerde bijeenkomsten, waaraan 10 mensen uit de PKN (waaronder enkele predikanten) deelnamen.

Contact is er met de voorzitter van de moskee en een predikant in Steenwijk in verband met de verkoop van een kerkgebouw, waarbij de moskeegemeenschap één van de gegadigden is.

28 april 2011 bijeenkomst van het netwerk Twente in Hengelo. Ook daar staat -net al eerder in Kop van Overijssel/Salland- het thema 'milieu' centraal. Vertegenwoordigers uit vijf plaatsen zijn aanwezig.

In het kader van het project '**Dag van de Dialoog**' waren wij in 2009 betrokken bij de opzet van de 'dag van de dialoog' in Almelo, Zwolle, Kampen, Nijverdal en Haaksbergen. In 2010 kwamen daar Dalfsen, Wijhe/Olst en Hardenberg bij. Op 4 oktober 2010 was er een trainingsdag in Heino voor gespreksleiders in het kader van de Dag van de Dialoog. Er waren 10 deelnemers. In Dalfsen namen 25 personen deel aan de Dag van de Dialoog. In Raalte waren dat er 30. In Wijhe-Olst is dit ook in 2010 georganiseerd. In 2011 vond op 8 november de Dag van de dialoog plaats in Olst-Wijhe, 30 deelnemers, afkomstig uit 5 nationaliteiten. Op 15 november vond de Dag van de dialoog plaats in Rijssen-Holtén, 80 deelnemers.

Week van De Dialoog in Dalfsen: 26 augustus en 23 september 2011 waren de overleggen in Dalfsen. Erika van SMON heeft de coördinatie van de programma's Oudleusen en Nieuwleusen. Twee leuke opzetten gemaakt en daarbij worden scholieren ingeschakeld met het oog op een maatschappelijke stage. Ook gaan scholieren de gesprekstraining volgen. De kosten in Oudleusen zijn hoog, in vergelijking met de andere locaties. Er is een bijdrage van de Rabobank binnen gekomen. Op dit moment hebben we 8 locaties, 4 dialoogtafels bij mensen thuis en 4 in bestaande gebouwen. Volgend jaar ook in Lemelerveld en dan hebben we alle kernen in de burgerlijke gemeente Dalfsen te pakken. Deze opzet betekent ook dat er 8 gespreksleiders zijn gevonden.

3 oktober 2011: training van 20 deelnemers voor gespreksleider in Dalfsen, afkomstig uit Raalte, Wijhe, Olst, Nieuwleusen, Oudleusen en Dalfsen.

24 oktober 2011: Hoonhorst toe en een gespreksleider bijpraten

28 oktober 2011: gesprek met een nieuwe gespreksleider kon niet op 3 oktober aanwezig zijn.

9 november 2011: Dialoogtafel in de Rabobank met 9 deelnemers en een goede gl. Gratis ruimte, pennen en schrijfblokken, drinken en een lunch na afloop. Mogen volgend jaar weer terug komen.

11 november 2011: Dialoogtafel van 5 personen in het Beatrixgebouw, waarvan twee deelnemers als vluchteling/gast naar Nederland zijn gekomen. Veel gesproken over het land van herkomst, Somalië en Brazilië, wat er zo anders is in Nederland. Het was nu meer vragen stellen aan deze twee jonge mensen.

9 december 2011: evaluatie Week van de Dialoog Dalfsen. In totaal 48 deelnemers getrokken. Op één na gaan alle organisaties door met de Dag Van De Dialoog. In 2012 wordt ook Lemelerveld erbij betrokken en is de cirkel van de dialoog in de burgerlijke gemeente rond.

In Nieuwleusen was de wethouder en zijn dynamic duo partner aanwezig. B en W zijn voor de duur van een half jaar gekoppeld aan een jongere. Daar is afgesloten met boomhackers happening. Jong en oud deed mee.

In 2012 was ProMO voor het laatst betrokken bij de totstandkoming van de Dag van De Dialoog Dalfsen. Wat er bereikt is, is een goede infrastructuur met een goedkope locatie, goed opgeleide gespreksleiders en een gezond financieel beleid. Op 7 november kwamen 20 deelnemers, waaronder alleenstaanden en mantelzorgers met elkaar praten over het onderwerp 'Wie heb ik vandaag blij gemaakt'. Zo'n 12 deelnemers kwamen voor het eerst.

Met de plaatselijke werkgroepen in Wijhe-Olst en Rijssen waren er diverse contacten (afronding evaluatie 2011, afspraken voor 2012). Subsidieaanvragen werden in 2012 opnieuw verzorgd. Met Rijssen was er contact over de invulling van de gespreksvragen. In Rijssen (30 oktober) en Wijhe-Olst (16 oktober) werden gespreksttrainingen gegeven (resp. 12 en 8 deelnemers). Een nieuwe poging werd gedaan (samen met de KCWO) om de Dag van de Dialoog ook in Hardenberg van de grond te tillen. Daartoe werden een flink aantal vertegenwoordigers van kerken en van andere organisaties benaderd en was er 4 maal overleg in Hardenberg met een steeds bredere kring. Helaas achtte men het draagvlak uiteindelijk op dat moment toch te smal.

Vanuit Haaksbergen kwam het verzoek om informatie te geven over de Dag van de Dialoog op een overleg aldaar (14 mei) voor de werkgroep Samen Anders. Naar aanleiding van vervolgvragen werd uitgebreide info gegeven op 5 juni. Men besloot de DvdD dit jaar in Haaksbergen te organiseren. De 4 gespreksleiders werden na overleg getraind door de KCWO.

Het contact met Wijhe-Olst, Rijssen en Haaksbergen verliep waar mogelijk per e-mail. In 2013 kan men zichzelf redden, en kan de ondersteuning beperkt blijven tot de training van de plaatselijke gespreksleiders.

Op 6 februari 2012 was er een provinciaal overleg: Welke nieuwe plaatsen kunnen worden benaderd? Hoe kan de methodiek verdiept worden?, etc.. Op 12 maart werd in Amersfoort een landelijke bijeenkomst over methodieken bijgewoond.

Verder waren er in 2009 en 2010 contacten met interreligieuze **platforms Religie en Levensbeschouwing** in Enschede, Hengelo en Zwolle (onder de benaming Interreligieus platform en werkgroep SLAG). Er is een cursus opgezet en het **Twents Manifest** (van predikanten en kerkelijk werkers in Twente) dat in de Adventstijd het levenslicht zag, werd besproken.

Op basis van onder andere ervaringen in Overijssel werd het **boek 'Verder dan dialoog'** gepubliceerd.

Er wordt gewerkt aan een landelijk **samenwerkingsverband** om lokaal actiever te worden en de rol van de Overijsselse instellingen voor maatschappelijk activeringswerk daarbij te verstevigen. Landelijke samenwerking met Turkse en Marokkaanse moslims vraagt om creativiteit en tijd om dit

plaatselijk en provinciaal te doen landen. Dit krijgt een vervolg in het landelijke project *Geloven in Samenleven*. Het gaat erom plaatselijke interculturele dialoog te ondersteunen.

In Overijssel wordt gewerkt vanuit twee regionale verbanden (in Twente en in Salland / Noordwest Overijssel). Ook wordt er hard aan een opzet gewerkt om in het bijzonder **moslim- en christenjongeren** met elkaar in gesprek te laten zijn. In november 2009 was hiervoor een eerste bijeenkomst in Raalte.

In het collegiale overleg van IMAO, KCWO en ProMO werden afspraken gemaakt over het maken van draaiboekjes voor plaatselijke groepen en over de wijze van communiceren met komende en gaande imams.

Op 21 mei 2012 werd in Deventer een netwerkbijeenkomst in de Kop van Overijssel gehouden; centraal stond de vraag, hoe je plaatselijk interculturele en interreligieuze contacten niet alleen kunt opbouwen, maar ook vasthouden.

29 Mei was de bijeenkomst van netwerk Twente in Hengelo; ook daar werd gesproken over de diverse mogelijkheden om het contact tussen verschillende levensbeschouwingen (blijvend) inhoud te geven.

Binnen het netwerk Kop van Overijssel-Salland werden bezoeken afgelegd aan Raalte (14 maart) en Deventer (26 maart). Tijdens deze ontmoetingen met de plaatselijke werkgroepen, die zich inzetten voor interreligieuze en interculturele contacten, komen heel gericht de eigen plaatselijke vragen en mogelijkheden aan de orde. Ook wordt ondersteuning aangeboden die heel direct aansluit bij de plaatselijke situatie. Contact was er verder met de moskee van Kampen en met Steenwijk. Met het platform *Religies en Levensbeschouwingen in Zwolle* en de werkgroep SLAG (*Samen Leven Anders Geloven*) aldaar was het gehele jaar 2012 intensief contact.

Door een werkgroep van de Protestantse Kerk in **Zwolle** werd het **boekje 'Geef je burens een gezicht'** samengesteld en uitgegeven. Mensen met verschillende achtergronden en godsdiensten uit Zwolle zijn geïnterviewd. 'In de ontmoeting met de ander krijgt de ander een gezicht. Tegelijkertijd doet dat gezicht een appel op ons. Hoe gaan wij met die ander om? Hoe staat het met onze gastvrijheid? Zo leren we via hen, ook onszelf beter kennen – en onze eigen cultuur. Het leert ons relativeren. Maar het is ook een uitnodiging om eens een praatje te gaan maken met die onbekende burens.'

Met de nieuwe religieus attaché van het Turkse Consulaat in Deventer (Islamitische Stichting Nederland) werd op 29 mei kennisgemaakt. Onder meer kwam aan de orde de geplande serie **toneelvoorstellingen 'Ik noem je sneeuw'**. Deze toneelvoorstelling is opgezet door de professionele toneelgroep Theamus in samenwerking met het project *Geloven in Samenleven*. De voorstelling gaat over het waar gebeurde verhaal van een moeder van een slachtoffer van de aanslagen in New York en een moeder van een van de daders, die zich nu samen inzetten voor vrede en begrip tussen de verschillende culturen. Van deze voorstelling zijn in Noord-Nederland in 2012 vijftien uitvoeringen gepland. In 2013 zal ook Overijssel worden aangedaan. Plaatselijke groepen kunnen een optie nemen op deze voorstelling. Na de voorstelling vindt er een nagesprek plaats (lokaal aangestuurd), en vooraf aan de voorstelling kan de plaatselijke organisator (inter-levensbeschouwelijk platform etc.) zich presenteren aan het publiek.

Op 30 oktober (Almelo), 7 november (Hengelo) en 3 december (Haaksbergen) waren er in de regio Twente bezoeken aan de plaatselijke interreligieuze platforms. Gesproken werd onder meer over mogelijkheden het werk beter te coördineren (Almelo), over *'Samenleving en diversiteit'* (belangrijk thema bij de activiteiten van het platform in Hengelo) en een hernieuwde verbinding tussen

werkgroep 'Samen Anders' en de Turkse moskee in Haaksbergen.

Contacten waren er met een werkgroep van de RvK in Rijssen, PKN Almelo, Oldenzaal en Enschede.

In overleg met IMAO zijn een aantal '**deskundige vrijwilligers**' in de islamitische gemeenschappen in Overijssel benaderd. Zo hopen we de contacten met de islamitische gemeenschappen te kunnen verbreden en versterken. Naast de contacten met moskeebesturen en imams zal meer aandacht worden gegeven aan de relatie met bijvoorbeeld de plaatselijke besturen van vrouwen- en jongerenverenigingen.

Veel aandacht was er in 2012 voor de vraag, hoe **maatschappelijke thema's** als zorg, armoede en milieu ook in de interculturele en interreligieuze contacten kunnen worden opgepakt. Er is voor gekozen om in 2013 met het thema zorg projectmatig aan de slag te gaan.

We mogen stellen dat wij bij bovengenoemde activiteiten op het gebied van interculturele en interreligieuze dialoog in 2009 meer dan 250 personen in directe zin hebben bereikt, die op hun beurt weer aan de slag zijn gegaan met ca. 2000 tot 2500 personen. In 2010 is dit aantal gegroeid tot 300. Daarmee zijn ongeveer 3000 personen uiteindelijk bereikt. In 2011 groeide dit aantal tot ruim 400 en daarmee zijn rond de 4000 personen bereikt. In 2012 werden opnieuw ongeveer 4000 mensen bereikt.

Aan bovengenoemde werkzaamheden zijn in 2009 1921,5 uren besteed en in 2010: 1777 uren. In 2011 werd hieraan 1684,5. In 2012 werd hieraan in totaal 2194,5 uur besteed.

2. SCHAT AAN VRIJWILLIGERS

Zoals hiervoor al vermeld is bereikten we in 2009 veel mensen die al vrijwilliger waren en die op hun beurt ook weer (samen)werken met andere vrijwilligers. Wij activeerden mensen in de contacten met Stichting Hulp in Praktijk (HiP), Stichting Present en via de Michacursus. Twee activiteiten waren in 2009 exclusief gericht op uitbreiding, ondersteuning en motivering van het vrijwilligerskader:

ProMO organiseerde in 2009 samen met KCWO, IMAO en Humanitas Oost een middag en avond voor Overijsselse vrijwilligers onder de titel '**Vrijwilligerswerk goed hé?!**' Hierbij waren ruim 40 vrijwilligers aanwezig. Onderling contact en toerusting door middel van werkwinkels waren belangrijke ingrediënten voor deze bijeenkomst. Hiernaast boden we ondersteuning en mogelijkheden tot deskundigheidsbevordering, hielden vrijwilligers in kerk en samenleving gemotiveerd om actief te blijven en rustten hen toe om nieuwe vrijwilligers te werven en te begeleiden.

Meermalen is ook in 2010 met de gemeenteadviseur van JOP overleg geweest met het oog op de invoering van de **maatschappelijke stage** voor scholieren. In dit licht bespraken we diverse mogelijkheden, waaronder ook mogelijkheden om **jongeren en ouderen** met elkaar in contact te brengen, bijvoorbeeld rond de maaltijd en door samen aan iets te werken. JOP werkt op dit moment aan een projectplan om **maatschappelijke stage** op kerkelijk terrein in de markt te zetten. Het is de bedoeling hiermee in 2010 samen met ProMO aan de slag te gaan. De introductiecursus staat gepland voor 25 januari 2011. Door ziekte van de medewerker is deze cursus niet doorgegaan.

7 juli 2011: overleg in het Stadskantoor Enschede om een themabijeenkomst voor alle kerken en levensbeschouwelijke organisaties te willen organiseren. Algemene informatie, stage makelaar, info website vetvrijwillig, inbreng ma-werk, betekenis van MAS voor kids/ouders en betekenis voor organisaties. KCWO, ProMO, IMAO in de persoon van Ayhan Aktas en Heidi Delleman – (toekomstig) stage-makelaar in Enschede bereiden dit voor.

11 oktober en 22 november 2011 overleggen in het Stadskantoor Enschede om een themabijeenkomst voor alle kerken en levensbeschouwelijke organisaties te organiseren. De flyer is klaar en rondgestuurd.

25 november 2011: gesprek met Gert Schouten over MAS in PKN Zwolle. Afsproken te wachten tot na het besturenoverleg provincie of ProMO dit oppakt.

Activiteit: 15 december 2011 op de scholingsboulevard in Enschede kwamen acht deelnemers, twee gasten en de vier voorbereiders. Prima verhaal van de makelaar maatschappelijke stages, een ervaringsverhaal van de Goede Herder parochie in Hengelo en de voorzitter van St. Present vertelde over haar ervaringen met MaS.

2011 is het Europese jaar van de vrijwilligers. Samen met KCWO en IMAO werken we aan de opzet van een nieuw project waarin we professionals willen stimuleren om op een betere manier om te gaan met vrijwilligers. Er is een opzet gemaakt en in samenwerking met Arcon is op 24 september 2011 meegewerkt aan De Dag van Vrijwilliger.

Aan bovengenoemde werkzaamheden zijn in 2009 125 uren besteed en in 2010: 40 uren.

Aantal uren in 2011 besteed: 57.75 uur. In 2012 werd hier slechts 7 uur aan besteed.

3. MANTELZORG, ZORG EN SENIOREN

Het jaar 2009 was voor ons een jaar om voor de komende 3 jaar een start te maken met verschillende activiteiten op dit terrein.

We werkten in 2009 als ProMO en KCWO aan het opzetten van een **klankbordgroep** die ons inzicht kan geven wat er in deze inhoudelijk en levensbeschouwelijk aan de orde kan zijn. Met de resultaten kunnen de consultants effectief aan de slag gaan. Deelnemers aan de klankbordgroep zijn: een beleidsmedewerker van Carint, een mantelzorgconsulent van humanistische huize en een voormalig MA-collega.

2 februari en 17 maart 2011 overleg met Milly (KCWO) in Heino. Het is hard werken en nadenken met ons drieën over nieuwe activiteiten. We inspireren elkaar.

24 januari 2011: Nijverdal – klankbordgroep vergadering. Ook hier hebben we alle drie ons aandeel in en wisselen we elkaar af.

Daarnaast zijn er **werkafspraken** gemaakt met deskundigen van Steunpunt Mantelzorg, Vrijwillige Thuiszorg, Carinova Ommen, Zorggroep Oude en Nieuwe Land Steenwijkerland en Zorgbelang Overijssel met het doel goed zicht op de problematiek te krijgen en **gezamenlijke activiteiten** op te zetten. Alouis Otten hield een inleiding over nieuwe trends en ontwikkelingen binnen de zorg. Hieruit kunnen wellicht nieuwe projecten voortkomen.

We organiseerden in 2009 in Ommen een **thema-avond** over ‘**de herkenning van mantelzorgers**’. Samen met verhalen van ervaringsdeskundigen luisterden diakenen naar wat zij kunnen betekenen. Ook mensen van het cluster Mantelzorg en WMO-raden uit Dalfsen en Lemelerveld waren aanwezig. Er zijn in totaal 20 personen naar deze thema-avond gekomen.

Op 12 oktober 2010 organiseerden we rondom mantelzorg een **Expert-meeting** in Wierden met 23 deelnemers.

Met KCWO kwamen wij in 2009 tot de conclusie dat dit een groter project kan gaan worden dan wij bij aanvang voor ogen hebben gehad. Dit zal betekenen dat er extra financiële steun van de provincie Overijssel nodig is. In 2011 werd uitvoerig gewerkt aan een activiteit voor vrijwilligers om antenne te ontwikkelen voor levensvragen.

13 september 2011 Overleg provinciale werkgroep. Het programma voor vrijwilligers over levensvragen is nu klaar en gaan we in Hasselt (oktober) gebruiken.

Mantelzorg 2012

In april was Janneke Dijkhof te gast op de classicale diaconale vergadering Deventer om daar een inleiding over Mantelzorg voor 13 diakenen te houden.

Er zijn in 2012 contacten gelegd met het jongerenwerk van het Dominicanenklooster uit Zwolle om te kijken of een activiteit voor jonge mantelzorgers vanaf 16 jaar en ouder in 2013 te realiseren is. Uit onderzoek (afstudeerscriptie studente Windesheim) is gebleken dat de jonge mantelzorger niet als zodanig herkend wordt. Met name naar scholen toe zou er meer aandacht voor moeten komen.

De classicale diaconale vergadering Hardenberg nodigde Janneke Dijkhof uit om een inleiding over Mantelzorg voor 25 diakenen te houden.

Ruimte voor Anders Zijn.

In 2011 heeft ProMO in samenwerking met KCWO en Focus/Kwartiermakers in het stadhuis te Zwolle een huiskamerbijeenkomst gehouden. Van oudsher kwamen kerken op voor de kwetsbare mens in de samenleving. Na de kwaliteitsslag aan de zorg kant, is het contact met de maatschappelijke en kerkelijke verbanden verloren gegaan. Dit probleem is niet op te lossen met professionals en instituties. Er moet iets in de structuur veranderen. De kwetsbare mens moet weer opgezocht worden. Naast veel pers kwamen er 12 deelnemers uit de professionele organisaties op af. Aan het eind van de ochtend was de toezegging een symposium te houden in het najaar van 2012.

De werkgroep werd uitgebreid met De Wegwijzer, het Leger des Heils, RIBW en het diaconaal platform Zwolle. Op 1 november vond het symposium Spiritualiteit en Geloof in het stadhuis te Zwolle plaats met 90 deelnemers. Fondsen werden door ProMO geworven bij St. Rotterdam en bij Kerkinactie PKN. Ook De Wegwijzer, RIBW en Focus droegen op kleinere schaal bij. Aan dit symposium werkten professionals belangeloos mee. Uniek was het gegeven dat er veel ervaringsdeskundigen waren, naast de pastores, predikanten, studenten, diakenen, verpleegkundigen, belangstellenden en mensen van de deelnemende organisaties. Van de deelnemers werd een bijdrage gevraagd.

In het kader van het toerusten van diaken in Zwolle verzorgden Janneke Dijkhof samen met Marieke Sportel van De Wegwijzer een werkwinkel rond Ruimte voor Anders Zijn.

In het licht van de opzet van het **Huiskamerproject** is informatie ingewonnen in Nijverdal, Ommen en Haaksbergen. Met de verkregen bagage hopen we in 2010 effectief aan de slag te gaan. Het blijft zoeken naar mogelijkheden om dit project van de grond te krijgen. We kijken nu of we aansluiting kunnen vinden bij het landelijke project van de Raad van Kerken over Eenzaamheid. Daarnaast wordt gewerkt aan een cursus over Eenzaamheid en beraden we ons welke groepen we zouden kunnen bereiken met dit thema. Gedacht wordt aan agrariërs, mantelzorgers, allochtonen en jonge moeders die een nieuw netwerk op moeten zetten.

In 2011 was er op 4 juli een bijeenkomst in De Bastiaan in Olst onder het thema: Liever samen dan alleen. Er waren 6 deelnemers. In Nijverdal was er een bijeenkomst onder de titel: Samen, maar niet alleen met 16 deelnemers.

Tussen alle bedrijven door werden we én in 2009 én in 2010 nog regelmatig geconsulteerd met vragen rondom **Zorg en WMO**. Hieruit kwam naar voren dat kerken en moskeeën zich aangaande de WMO blijvend moeten verbinden om de kwetsbaren in de samenleving een zodanige stem te geven dat zij via deze participatieweg efficiënt kunnen deelnemen. Hierin is zonder enige twijfel nog een slag te winnen. Samenwerking tussen gemeenten, WMO-raden en kerken blijft nodig. Door voortdurende wisselingen in het kader van vrijwilligers blijft er altijd ongelijktijdigheid in de informatiestromen en mogelijkheden om te participeren in de samenleving. Soms is het dan beter om even pas op de plaats te maken. Ook de groep van 'nieuwe' vrijwilligers moet mee kunnen komen.

We introduceerden een nieuwe tool, geheten de Diaconale Activiteiten Monitor. Verder waren we betrokken bij de Sociale Monitor Zwolle en bereidden een project voor over Kinderen en armoede. Zie het laatste armoede rapport van de kerken, waarin melding gemaakt wordt over toename van armoede onder kinderen.

Op 22 juni 2011 was er een activiteit in Zwolle met als thema: Meedoen van kinderen alleen een kwestie van geld? 38 deelnemers vanuit verschillende organisaties.

Enkele ervaringsverhalen speelde het Ned. Terugspeeltheater terug. De wethouder bleef de hele avond.

In het kader van **Zorg en WMO** bezochten in 2009 de deelnemende organisaties de **dag van het Centrum voor Samenlevings-vraagstukken** van de Gereformeerde Hogeschool te Zwolle. Er is een activiteit voor 2010 in voorbereiding, Zorgbelang Overijssel, ProMO en KCWO werken hieraan mee.

In 2012 is op diverse plaatsen en gelegenheden informatie gegeven over de WMO en de ontwikkelingen daarin. (Zwolle, Hardenberg, Usselo, Steenwijk, Deventer, Utrecht) Met name “de kanteling” roept regelmatig vragen op. Een behoefte peiling in 2012 onder diaconieën in Overijssel liet zien dat er veel vragen zijn om ondersteuning en advies waar het de WMO betreft.

‘Schuldhelpverlening’ en ‘WMO’ zijn lokale thema’s die meer en meer deel gaan uitmaken van lokale Diaconale Platforms. Dit zijn samenwerkingsorganen van alle lokale diaconieën en fungeren meer en meer als gesprekspartner voor de lokale overheid in onder andere de voornoemde zaken.

In het kader van Noaberschap en lokale samenwerking zal ProMO initiatieven voor stellen op dit terrein voor de komende jaren.

Vanuit ProMO hebben we de **diaconale vakantieweken** voor mensen die om lichamelijke, geestelijke of financiële redenen niet gemakkelijk met vakantie kunnen gaan, bij onze achterban bekend gemaakt en hen gestimuleerd om degenen die hiervoor in aanmerking kunnen komen, te attenderen op deze mogelijkheden. Onze speciale aandacht kreeg de zgn. **(echt)parenweek in het F.D. Roosevelthuis** in Doorn. Deze week is specifiek bedoeld voor (echt)paren waarvan één van beide partners zorgbehoevend is. Deze week biedt de mogelijkheid om zonder zorgen samen met vakantie te gaan en de gezonde partner kan de zorg even loslaten. 29 paren hebben hieraan deelgenomen, daarnaast werkten even zovele vrijwilligers uit Overijssel mee om hen te begeleiden.

Daarnaast gaven wij ruime bekendheid aan het **weekend Even bijtanken** dat voor minima in Overijssel wordt georganiseerd. Hieraan deden 95 personen mee. Verder ondersteunde Heileen Holman de werkgroep **Prettige vakantie Zwolle en Weekend Even Bijtanken**. Op deze wijze konden de vrijwilligers van de werkgroep mensen met een minima een beter uit-gevoel geven. Ook in 2011 werkten we mee aan de totstandkoming van een serie vakantieweken voor mensen met een gering inkomen.

Een voormalig MA-werker van ProMO maakt – nu als vrijwilliger – deel uit van de werkgroep die onder auspiciën van stichting Arbeidspastoraat Twente deze bijzondere vakantiemogelijkheid voorbereidt.

Voorheen werkten ProMO en de ouderenbond PCOB (gewest Overijssel) samen bij de training van vrijwilligers met het oog op de organisatie en uitvoering van de cursus **Werken aan je levensboek of Ouderen halen herinneringen op**. Deze cursus van 6 bijeenkomsten is erop gericht om de deelnemers, voor het merendeel senioren, op weg te helpen bij het schrijven van een eigen levensboek. In 2009 werd deze cursus door diverse vrijwilligers die eerder gekaderd zijn, gegeven. Het streven is nu om samen met de PCOB (gewest Overijssel) tot een provincie breed aanbod te komen, waarbij de gekaderde vrijwilligers worden ingezet. In zes plaatsen kwam de cursus in 210 van de grond. In totaal hebben hier 60 personen aan deelgenomen. Deze zullen op hun beurt

hoogstwaarschijnlijk met elkaar 600 mensen trainen. Er kwam in 2011 een bedrag van € 15.000, – beschikbaar om het project Levensboek in Overijssel in 2012 weer verder in de markt te zetten. 2012 Na enkele gesprekken over de voortgang en de medewerking van ProMO aan het project Levensboek haakte ProMO af. PCOB was te druk met de eigen reorganisatie.

Aan bovengenoemde werkzaamheden zijn in 2009 315 uren besteed, in 2010 waren dat er 349.75 In 2011 werden hier in totaal 252.75 uur aan besteed. In 2012 waren dat er 195.5 uur

Werksetting

In 2012 bestond het bestuur uit de volgende personen:

Ds. B.A.B. Wijnbergen
Voorzitter a.i.
Warfriet 43
7482 HS HAAKSBERGEN
053-85 23 933

Dhr. J. Breukelman
Penningmeester
De Brink 19
7771 BA HARDENBERG
0523-26 04 13

Mevr. D. Wamelink
Jhr. Van Nahuysstraat 62
7731 ED OMMEN
0529 45 68 83

Drs. J.J. van Dijken
Noetselerweg 55
7441 CB NIJVERDAL
0548-61 92 64

In 2012 waren de volgende medewerk(st)ers in dienst bij ProMO

Mevr. J. Dijkhof
Maatschappelijk activeringswerker
Plaatkamp 3
7721 WR DALFSEN
06-11 53 76 75

Dhr. W. van Dommelen
Maatschappelijk activeringswerker
Het Roege Pad 1
9745 DT GRONINGEN
06-21 87 91 14

Dhr. H. Nobel
Maatschappelijk activeringswerker
Stroom 28
9411 MA BEILEN
06-10 44 63 28

SLOTWOORD

Tenslotte stelt het bestuur van ProMO dat het bovenstaande alleen in de periode 2009–2012 tot stand heeft kunnen komen dankzij de grote inzet van vier MA-werkers, Wim van Dommelen, Heileen Holman, Janneke Dijkhof en Henk Nobel. Heileen Holman nam per 1 augustus 2011 afscheid om diaconaal consulent in Apeldoorn te worden. Henk Nobel nam haar werkzaamheden over.

En ook dankzij de goede vormen van overleg die er zijn tussen besturen en medewerkers van KCWO, Humanitas Oost, IMAO en ProMO.

Doesburg, januari 2013

W. den Braber, coördinator ProMO

0313-482063 / 0615908564
w.den.braber@pkn.nl

Stichting ProMO
p/a Steunpunt Zuidoost
Dorpsstraat 33,
6986 AK Angerlo

Postbus 175
6980 AD Doesburg